CVLTVRA

DIRECTOR: JOSEP THARRATS

JOAN ALCOVER, VÍCTOR CATALÁ, GABRIEL D'ANNVNZIO, LLVIS G. CASTELLÁ, LAVREÁ DALMAV, ALEXANDRE PLANA, JVLES. RENARD.

ANY I. VOLVM I. NVMERO III

NOVEMBRE, MCMXIV.

GIRONA

SVMARI

ANY I. — NOVEMBRE, MCMXIV. — NVM. III.

JOAN ALCOVER. . . . *Sed*
VÍCTOR CATALÀ. . . . *Substitució*
GABRIEL D'ANNVNZIO. . *Els funerals de Ricard Wagner*
LLVÍS G. CASTELLÀ. . . *Irradiació del català*
LAVREÀ DALMAV. . . . *Clorinda*
ALEXANDRE PLANA. . . *Sonets*
JVLES RENARD. . . . *La neu*

Per al vinent número:

POESÍES, per P. PRAT GABALLÍ.

Altres treballs de F. MONSALVATJE I FOSSAS, SALVADOR ALBERT, DIEGO RVIZ, JOAN B. COROMINA, FREDERIC RAHOLA i traduccions d' ANATOLE FRANCE.

Sel·lecta col·laboració dels millors escriptors de Catalunya.

ADVERTIMENTS

CVLTVRA apareixerà dins la primera desena del mès en quaderns d' unes quaranta planes, cada sis dels quals formaran un luxós volum, amb tót el text inèdit.

Se farà una nota crítica de les obres que se 'n rebin dos exemplars.

Se publicaran solament els originals que hagin sigut demanats pel director.

Dels articles, que han d' esser firmats, ne són responsables llurs autors.

PANDEMONIUM

El dia 25 del prop-passat octubre s' embarcà amb rumbe a Nova York, el màgic poeta americà Rubèn Darío. El gran amic de Catalunya ha deixat enllestida la seva darrera novel·la *El Oro de Mallorca*, havent estat adquirida, segons sembla, per la Casa Editorial Maucci, de Barcelona, la lectura de la qual ès esperada amb l' interés vivíssim que desperten totes les creacions del més alt rimador hagut en la llengua de Gòngora.

Dintre breus dies el Gran Teatre del Liceu, de Barcelona, inaugurarà la temporada hivernenca d' òpera. Segons el cartell publicat, el nom gloriosissim de Ricard Wagner hi predomina. Tots els nostres més vibrants elogis per l' esforç que suposa la representació dels drames wagnerians. Mes, també, totes les més fortes censures per l' anunciada sarçuela *Marina*, la ridicolíssima producció musical.

No comprenen el silenci, que en aquest cas significa aprovació, de la premsa barcelonina. No s' ha pensat en l' escarni que seria ajuntar, en un mateix programa, el *Sigfrid* de Wagner, per exemple, i *Marina* del pobre Arrieta? I, no obstant, ni una simple gasetilla de protesta, ni una veu noble que hagi anatematitzat aquesta obra pseuda-artística, pròxima a representar-se!

Per devoció altíssima a l' inefable Art musical, qui per a nosaltres tindrà eternament per columnes els noms ungits de Bach, Beethoven i Wagner, prometem insistir quan devingui realitat lo que actualment ès sols públic anunci.

Pròximament arribarà a Barcelona la genial actriu italiana Lyda Borelli. La magnífica Ciutat catalana podrà fer un parèntesi a les obres insubstancials dels germans Quintero i al teatre banal, per a admirar l' art espiritual d' aquesta dòna augustament hermosa, princesa dels gestes i de les actituts.

Novament una aura de bellesa inondarà la sala del Novitats i altra

SED

IN ODOREM SUAVITATIS

Es una nit ardenta... S' escalona
l' host d' Israel pels agres d' Odollam;
David, desficïós, en l' alta cova,
té a la vora la flor dels capitans;
i per la vall de Raphaim acampen
els fills de Belial.

A l' altra banda, Betlehem captiva
mostra sos murs i torres coronats
pels arquers enemics; i la cisterna,
vora l' antic portal,
obre encara son coll hospitalari,
ont David, abocant-s'hi, feu sonar
en l' eco, tantes voltes
la seva veu d' infant.

David té sed, i de la fresca gola
s' enrecorda, febrós i desvetllat.
—Oh, qui 'm dugués de l' aigua betlemita
un glop refrigerant!—

En mig de sos valents, tres n' hi havía
que eren Eleazar, Sema i Jesban;

s' esguarden i s' entenen,
ixen de la caverna sens motar,
i entre mig de les tendes filistees.
travessen tot el camp.

Perceben, a l' entorn, mòvils reflexes
de les disperses legïons, i el baf
de xafogor i multitut jaenta,
i el sord rosec de besties rumïants;
i senten veus d' *alerta* que retrunyen
perdent-se allà d' allà.

A la cisterna arriben.
Jauen a la vorera tres soldats.
L' un de sobines dorm, l' altre somnía
amb somrïenta faç,
l' altre, com inquïet, remuga i palpa
el puny de son acer desenvainat.

Diu Sema:—Tres per tres.—I els que dormien,
sens dir un mot, finaren degollats.
I els hèroes de David l' aigua pouaren
i ompliren l' elm brillant.

Reprengueren la via temeraria,
i abans d' eixir dels termes de la vall,
sonen clamors aguts, tocs de trompeta,
i vola, sibil·lant,
a l' entorn de llurs cranis indefensos,
una pluja de dards.

Grat sia a Déu... Ja són a la presencia
de llur cabdill reial,
i li ofereixen l' elm, ont l' aigua brilla
a la claror nocturna tremolant.
I els respongué David, qui l' elm prenía
com un calze sagrat.

«Un vil desig he descobert, i 'm pesa
no haver sabut callar.

Jo exposí les columnes de mon regne,
la vida preciosa dels més braus,
a l' odi d' eixa turba incircuncisa
que us vetlla, famejant.»

«Suau ès el perfum d' hosties ardentes,
suau l' olor d' encens, i més suau
l' aroma del desig que dintre l' urna
del nostre cor, a Déu sacrificam.»

«Gloria al Senyor qui en salvament us torna.
Ting sed; mes si creiés mon paladar
el foc abrusador, com febre d' òssos,
no beuría de l' aigua que 'm donau.
Tambe té sed mon poble.
Per què jo sol mon llavi refrescar
en el rou trasparent? Hi trobaría
sabor de vostra sang.»

Així digué 'l cabdill, i tots callaren.
Girà 'ls ulls de vident cap al cel clar,
i en ofrena pacífica, per terra
l' aigua de l' elm vessà.

JOAN ALCOVER I MASPONS.

SUBSTITUCIÓ

S' havíen casat les noies, l' una darrera l' altra en menys d' un any, i quan no quedava en la casa més dòna que la mare per a dur tot el pes de l' acarraç, una pulmonía, arreplegada al sortir, calenta del forn, per a arreglar els nodriços, donà compte d' ella en no més d' una vuitava de malaltía.

Ensevoliren-la en el cementiri llunyà del poblet veí i, de tornada a casa,—després de l' enterrament,—amb les orelles encara plenes de les fúnebres cantories dels capellans, el cor serrat per l' amarg sentiment de sa viudesa i els ulls vermells com perdigot novell, el pare s' assegué en l' ascó de vora 'l foc i cridà 'ls fills a son entorn. Aquests s'assegueren en els escambells i cadires baixes, deixant un passadiç per ont pogués tranzitar de la llar a la taula la noia gran, que anava pel sopar, i esperaren que enraonés el pare.

Tenía, aquest, el cap baix i les llàgrimes li perlejaven en un recó dels ulls.

La noia gran, guaitant-se 'l d' esquitllentes, sentía que li muntava 'l plor a la gola, ennuegant-la, i els nois se mocegaven els llavis sense parar.

A la fi 'l pare, llevant-se la barretina i donant-hi toms entre les mans, murmurà amb veu commosa:

—Ja ho veieu, fills meus, quina desgracia!...—

No pogué seguir: un esclat de sanglots li trencà la paraula.

Els sanglots de tots els fills li respongueren a l' una i algunes mans s' allargaren trèmola, indecisament cap a ell, amb un aire de donar-li 'l socors filial en aquell tránzit.

—Pare!...

El pare rodà 'l cap desesperançadament.

—Mai, mai més me 'n podré aconortar, fills meus!... —exclamà com per a donar contesta a les amoroses actituts:—aquest cop de destral a la vellesa 'm mata per arreu... Perdre la companyia de la dòna ès perdre-ho tot en el món...—

—Pare—digué la noia, aixugant-se 'ls ulls amb el revés de la mà:— us queden els fills... els fills i la casa...—

—Ja ho sé, noia, ja ho sé... i ès per això que hem de parlar... Si jo fos sol, no passaría tanta pena; per lo que ha de durar!... Mes, ara... tu te n' hauràs d' anar a casa teva d' aquí una vuitava, d' aquí a una quinzena tot lo més, que tens la sega a sobre... La petita està lluny i als últims dies... Quedem aquests i jo com albats sense guiatge i amb el tràfec de tot... i això no pod esser. Cal dòna a casa.

L' hereu baixà 'l cap i el front marcit de malaltiç se li esblaimà lleument.

El pare encanyonà i reprengué amb una veu més esfumada:

—Per això us he cridat, per a pendre consell...

Cada hú que hi diga la seva...—

Mes tot-hom callà. El pare aixecà 'ls ulls i passejà una llarga mirada sobre 'ls caps sotsmesos de sos fills. Després afegí:

—Pod-ser se podría pendre una criada...

Un lleu gest negatiu de tots seguí a aquelles paraules vacil·lantes.

—... però són tan barrim-barrams les joves i tan xacroses les velles, que... i de més a més, entregar la clau de tots els possibles a gent forana...

Aquesta volta 'l gest dels fills fou tot aprobador.

—Veig que penseu com jo... Així, no hi hà més

que un remei... Algú s' ha de casar...—

Totes les mirades convergiren cap a l' hereu.

El pare hi assentí.

—Sí, perquè no m' especta pas fer-ho, a mi... I tampoc ès just que ho faci 'l mitjancer, si un dia o altre se n' ha d' anar de la casa...—

L' hereu feu un bleix profond i digué lentament:

—Està bé; me casaré... Digueu-me amb qui...

—Això tu, fill meu... Tria la que 't sembli; prou sabs lo que 'ns convé...—

L' hereu, abatut, girà 'l cap d' una banda a l' altra.

—No, no; a mi tant me fa... la que us vinga bé...—

Ho escatiren entre tots, dient noms i sospesant ventatges i avans de sopar se decidiren, amb aprovació general, per una parenta joveneta que vivía en un mas de un altre terme, a quatre hores lluny. Feia uns anys que no l' havíen vista, mes ja devía esser tota una dòna, per la mida que duia, i venía de bona regàlia.

Passats els vuit dies el pare va anar a emparaular-la i quedaren concerts amb la familia d' ella.

El diumenge vinent l' aniría a veure l' hereu.

Aquest, a la baixa hora, agafà les anguileres i se n' anà cap a l' agulla. Mai s' havía sentit tan trist com aquell dia i respirava amb la dificultat de quan havía de venir una tempesta.

Ell veia que a casa seva tenien raó, que 'ls hi convenía una dòna, però no se sentia prou fort per a casarse, ell, que no havía pogut fer mai la joventut, que no havía pogut ballar, que no havía pogut córrer, que no podía treginar els sacs de blat escales amunt, que cada quatre mesos havía de pendre medecines, que tantost feia un pas més depressa que l' altre ja esbufegava i que amb el més petit disgust s' endarreria de salud per anys... I, de més a més, recordava 'l consell del metge:

—Tu, noi, seny, força seny; no te 'n descuidis, sinó te 'n penediríes... Tens el cor més flac de lo que 't penses.—

Però era l' hereu... i si ell no 's casava, se casaría 'l

segon i ocuparía 'l seu lloc... Perquè ja ho havía dit son pare; no era pas just que l' altre treballés i portés tot el càrreg de la casa si després se n' havía d' anar... I si no se n' anava, ell, el gran, perdría tots els drets i sol i sense salud, a la vellesa no sería més que una nosa... Perquè treballar fort, prou que 's coneixía que no podría mai... Li calía esser hereu, li calía casar-se...

El diumenge vinent se n' arribà a la carretera i prengué la tartana de l' ordinari que passava, camí de la ciutat, a un quart de casa d' ella, de la promesa.

Quan aquesta li eixí a l' encontre, banda avall de la era, l' hereu quedà tot sobtat.

Amb els anys que no l' havía vista s' hi embestí una moçassa que feia goig. Era tan alta com ell i amb la pell de cara i braços blanca i rosada com si mai l' hagués vista 'l sol. Tenía 'ls ulls verds i la mirada dolça, i els cabells rossos, partits en clenxa, li feien un gran monyo sobre 'l clatell. La veu era clara i alegre com una veu de criatura, sos pòsits de minyona honesta i anava nèta i endreçada com una noia de vila...

Entraren al mas per a conversar una mica amb els pares i després, ja sols, a tall de promesos, se n' anaren a donar un tom per fòra.

Ella li ensenyà l' hort, li explicà que tenía dèu menes de clavellines, l' acompanyà a les feixes, ont la darrera riuada 'ls hi havía pres mitja vessana de terra...

Quan, cap a mitja tarde, el pare d' ella l' acompanyà fins allà ont passava l' ordinari, l' hereu tenía 'l cor més tranquil que a l' arribada i fins la pell de son front místic de malaltiç semblava haver-se-li estirat i emfresqueit.

A l' arribar a casa seva, el pare, una mica temerós, va preguntar-li:

—I bé, noi, què te n' ha semblat?

L' hereu, tot animat respongué:

—Que farem bon cop, pare... —

El pare ajuntà les mans i aixecà 'ls ulls al cel; després se n' anà depressa cap a la cort, a donar el pinso al

bestiar, per a que 'l fill no li vegés les llàgrimes... Se recordava de la seva dòna.

El diumenge vinent i l' altre i l' altre, l' hereu tornà a veure a sa promesa. Ella ja no l' esperava banda avall de l' era, sinó que anava bon troç més enllà fins prop de ont el deixava l' ordinari. Hi venía tota roja, entressuada, i al veure 'l reia, ensenyant unes dents com de pisa fina.

Un dia, estava tan acalorada que ell li proposà de seure una estona sota un tamariu, i segueren.

Fins que 's casés, tenía 'ls diumenges lliures, puig la mare se li cuidava del dinar perquè ella pogués enraonar amb son promès. I aquell dia tot enraonant, ella 's ventava amb el devantal i a cada cop de corn, l' hereu sentía un escampament de flaire que no havía sentit mai encara; i mirà les orelles de sa promesa i les trobà ben fetes i s' adonà de que parlant, treia sempre una punteta de llengua i la passava ràpidament pels llavis, remullant-los, i que, al fer-ho, els llavis li quedaven vermells talment com si la saliva fos sang pura...

Arribaren al mas a punt de parar taula i ella, tota riolera, li feu estirar les estovalles i ell li portà 'ls plats i les culleres; i, en havent dinat, anaren a cullir pèsols a l' hort i ella mullà una fulla de card i, tot de cop, quan més distret estava ell mirant-se-la, li arruixà tota la cara... Ell sentí com un ressalt d' una cosa viva dins del pit, el ferí un llampec de delicia ubriagadora i el rostre va enrogir-se-li com si li havessin donat una bofetada.

Havent berenat, se despedí dels pares i se n' anaren cap a la carretera. A mig camí, com ell retardés el pas, ella li preguntà, estranyada;

—Que estàs cansat?...—

—No... però tindrem temperi...

—Còm ho coneixes?—preguntà ella, sorpresa, vegent el cel blau i nèt com un ull d' àngel.

—Perquè ting tapament...—

I la promesa vegé que 'l rostre de l' hereu estava esblaimat i com més mustiç i revellit que de costum. Amb

gran estranyesa d' ell no hi hagué titlla de núvol fins a la nit i aquesta s' extengué sobre la terra com un mantell de seda blava tot brodat de vesllums i fosforecencies.

Per primera volta el pronòstic del tapament i angoixa havía fallit, però l' hereu estava alegre i en tot el sopar no parlà més que de la promesa, de les dites de sa promesa, dels pèsols que havíen cullit amb sa promesa... Tan sols se reservà per ell la remullada deliciosa i aquelles onades de flaire de sota 'l tamariu. A son instint d' enamorat li hauría semblat una profanació fer-ne part als altres.

—I les robes, còm van?—preguntà 'l pare, content de l' animació de l' hereu.

—Enllestint-se, enllestint-se... aviat li duran la calaixera i tot estarà a punt per quan arribi la llicencia...

—Millor, perquè 'l segar...

—Home, no us espanteu, que pel segar ja tindreu jova...—l somrigué, feliç, com mai havía somrigut en sa vida.

Mes la tempestat pressentida, vingué, sols que amb vuit dies d' endarreriment.

Al matí no 'n feia gens de cara d' haver-hi mudança de temps, tant, que l' hereu sortí de casa sols amb la verga a la mà i el mocador de pita al coll.

Al baixar de la tartana digué amb un alegre cop de cap a l' ordinari:—Fins a després!—i al costat de sa promesa, enfilà 'l corriol. El sol picava com caliu, però de tant en tant passaven ratxes d' aire més fredes que fulles de daga. A cada una d' elles, l' hereu sentía una impresió desagradable i s' acotava 'l mocador al coll.

—No t' afogues, tan tapat?—preguntà ella.—Mira; jo no puc dur-hi res, al coll!—i, per sota 'l mocador, posat tot curt, li ensenyà 'l sac escollerat i la carn, blanca, blanca, de l' arrencament fins a l' orella.

—Oh, tu! Com que 'l tens bonic, el coll, ja pods ensenyar-lo!—exclamà l' hereu; i rompé a riure, tot meravellat ell mateix d' aquella broma que acabava de fer.

Després, com si li vingués un truble de paraules, se posà a enraonar, a enraonar tractant, amb volubilitat, de moltes coses: de les cries que tenien a casa seva, de les anguiles que pescava 'ls dies de festa, avans de festejar, del vestit nou que li feia 'l sastre de la vila, de les arracades que anirien a comprar amb ella a la ciutat el dijous vinent...

—Còm les voldràs, amb pedres verdes o vermelles?...—

Ella baixà 'l cap tota sofocada i respongué modestament:

—No sé... com tu vulguis. De la manera que costin més poc diners...—

Ell se parà en sèc, contemplant-la encisat; després murmurà tot commós i agrait:

—Quina alegria que tindrà 'l pare quan jo li diga que m' has respost això!... Tu sí que fas per casa!...—i afegí tendrament:—Però aquestes coses se compren un cop a la vida i s' han de fer ben fetes... Duro més, duro *menos*... Ja 'ns rescabalarem si Déu ens dóna salud... Mentres tant, tot lo que convinga vull que siga ben bé al teu gust...—

I com ella tornés a caminar, amb els ulls en terra, ell barbotà de cop:

—Ja voldría esser-ho de casat. I tu?...—

Ella vingué com una cirera i girà la cara cap a l' espessor del marge.

—I ara!...—feu dolçament,—què vols que 't diga?...—Aquestes coses... no 's pregunten.—

Ell, en un rampell, li prengué la mà que ella duia penjant i l' apretà contra son pit.

En aquell punt, una espessa nuvolada tapà 'l sol...

Arribaren al mas amb el pas viu i mirant sovint al cel: aquest era tot fosc de la banda de ponent, com si havés rebut una gran patacada; sobre mig-dia aquella negror ja en cobría més de la meitat i començava a gotallejar revent, revent. A cosa de dues hores esclatà la tamborinada furiosa. Trons, pluja, llampecs a dojo, i, per fi de

festa, la grossa; una pedregada com de confits, d' avellanes, de nous... I, en mig de la fosca repentina i quasibé completa, del rebombori de sorolls aplegats, del zic-zac mirolejant dels llampecs, tota la gent del mas abocada a les finestres ajustades, amb el rostre espaumat i les mans al cap.

Així que 'l temps s' aclarí una mica, l' hereu parlà d' entornar-se'n; li deien que 's quedés, que fes nit allà... Va refusar. No podía esser; primerament, que a casa seva passaríen ansia, després, que l' endemà havíen de dur l' euga a fira i se n' hi havien d' anar dos i quedar-se l' altre per la feina. Bé massa que ja s' havía retrassat i hauría d' apretar el pas per arribar amb temps a l' ordinari...

Li donaren un paraigua i eixí. Del cantó de l' era se girà per a fer adéu a la promesa, que no l' acompanyava pel temps, i emprengué sol pel corriol. La por de fer tard l' esperonava i ara fanguejant sobre la terra tova, ara saltant clots i regueros, feia via depressa, com si l' empaitessin. Sort que aquell dia se sentía més alleugerit i diligent que d' habitut i ni l' humitat dels peus ni 'l refrescament de l' atmòsfera, exhalada pel temperi, li feien mala impresió. Amb tot, quan s' assegué en el piló de la carretera estava ben suat i el pit li anava com una manxa. El mocador que 's passà per la cara, lo mateix que 'l del coll, s' hauríen pogut escórrer.

Mirà amunt i avall de la carretera; de la banda de la ciutat, no venía una ànima; a l' altra part, allà avall de tot, s' hi veia un pic negre; un carruatge, segurament, que feia via enllà. L' hereu pensà que era una sort que no s' ovirés l' ordinari encara, puig així podría temperar-se una mica. Mes, en aquell punt, sortí de darrera les mates d' un marge proper un pagès vell, entorxant-se la faixa a la cintura. Al veure a l' hereu assegut en el piló li donà les bones tardes i com l' havés vist des de son camp un altre diumenge, quan se despedía de sa promesa, sospitant lo que havía passat, li preguntà rialler:

—Que pod-ser esperarieu la tartana?—

I a la contesta afirmativa de l' hereu, esclatà a riure exclamant.

—Ja podeu esperar-la, com hi hà món!... Mireu-la allà abaix de tot, que quasi bé ja no s' afigura...—

L' hereu tingué una foguerada. Haver-lo deixat en un dia com aquell, bo i estant avisat, era no tenir vergonya!...

—Si fèu una bona trotada pod-ser encara l' aconseguiu en el primer hostal...—insinuà 'l pagès.

Quin altre camí li quedava? Regirat per la malifeta, donà mercès a l' home i a bon pas se llençà carretera enllà.

Durant cinc o sis minuts encara vegé 'l pic negre, però a cada punt més feble, més esborradiç... allunyant-se... allunyant-se... Quan ja no 'l vegé gens, esparverat de pensar que podés haver de fer tota la caminada a peu, se posà a córrer...

Arribà al primer hostal tan groc, tan desfigurat, que l' hostaler se pensà que era un malalt que venía de veure algun metge. Al posar-li la mà a l' espatlla per a sostenir-lo, la reculà vivament sorprès. A dins del cos de l' hereu semblava que hi saltés descompassadament, com per escapar-se, alguna bestiola presonera.

La tartana, com ès de suposar, feia cinc minuts que havía arriat. Malgrat el parer de l' hostaler, l' hereu volgué de nou anar a conseguir-la. Com ès de suposar també, a la virada de l' hostal la vegé més aprop que en l' altre troç, però ja massa lluny per a muntar-hi desseguida i després ella anà allunyant-se, allunyant-se, posant a cada pas més distancia entre ella i ell, fins que retornà a esser un punt que anà difuminant-se i altra volta acabà per esborrar-se.

Aleshores l' hereu ho vegé clar: no l' alcançaría mai i valía més deixar-se córrer d' intentar-ho. Li tocava fer el camí a peu. Se resignà, deixant de córrer.

Com feu aquell camí, sols Déu hauría pogut dir-ho.

A l' arribar a casa seva, ja de nit negre, el van portar en pes al llit; ni habilior tingué per a pujar l' escala.

L' endemà 'l segon anà a cercar el metge, i el metge, al saber el disbarat que havía fet se cremà de mala manera.

—Després que un els hi parla ben clar!... Són animalets, animalets, talment!—

Com el dia senyalat no havía de poder anar per a les joies, el segon pujà a advertir-ho a la promesa i el dijous, promesa i pare anaren a veure a l' hereu. Aquest era més mort que viu, però encara somrigué a la minyona amb un esblaimat somriu de felicitat, al veure-la.

S' encertà a anar-hi 'l metge, i el pare d' ella, a l' eixir de la cambra, l' aturà en un recó.

—Perdoni, senyor... vol dir que aquest noi se pod casar?

—Casar?—feu el metge amb un pam d' ulls.—I ara! Qui pensa en aquests disbarats?—

—Es que 's tenen paraula amb la meva filla...

—Alabat sia Déu! No veieu que està a les acaballes de la malaltía? Fòra que sieu tots assassins!...—

El metge se n' anà; pare i filla 's quedaren i aquell vespre tornà a haver-hi concell vora 'l foc.

L' endemà dematí l' amo de la casa entrà al cambró de son fill...

Estava tot torbat, tot neguitós... L' hereu ho va notar.

—Què teniu, pare?...

—T' hauría de dir quelcom, noi...

—Digueu, doncs...

—Es que no voldría que t' ho prenguessis a mal...—

Com un vesllum d' inquietut passà pels ulls del malalt.

—El metge... sabs?... diu que... que no 't pods casar... que... que no 't convé...—

La cara de l' hereu s' entristí.

—Si, ja m' ho vaig pensar que us ho diría... N' hi hà per dies d' aquest mal i no 's pod esperar... tenim la sega a sobre... Però no tingueu por... El primer dia que 'm trobi una mica com cal... anem a l' Iglesia, i després...

encara que estiga així... tot anirà endavant...—

El pare baixà 'l cap novament; l' hereu tornà a inquietar-se.

—Que no us està bé, així, pare?...

—Ja veuràs, fill... t' ho ting de dir... i no te n' agraviis... Es que no 't pods casar ara... ni mai... sabs?... per la malaltía...—

—Ah!...—i el malalt semblà que acabava de rebre una llançada al mig del pit; se li obriren ulls i boca i lentament, lentament anà girant el cap i clavà l' esguard en son pare amb una mena de desolació encantada...—I... doncs?...—murmurà a la fi, amb un fil de veu.

—Nosaltres... sabs?... Com la paraula... ja ès donada... i ja han fet ells els gastets... i... i...—

—Digueu!—pregà l' hereu, anhelant.

—Que nosaltres pensavem, si a tu t' estava bé... que, convenint una dòna a casa... dòna per dòna... ara que la tenim per coneguda... tan se valdría que...

—Què?...—feu l' hereu, sobtadament revoltat per una sospita.

—Que 's casés amb el segon i... no hi hauría res perdut...—

El malalt defallí; els ulls se li entelaren, la mà li relliscà laçament sobre la roba... Passà un llarg minut de silenci en què 'l llamp de l' iniquitat inconscient, mig-partí una ànima.

L' esguard interrogant i contrariat ensemps, del pare, que no perdía d' ull al malalt, el revifà a la fí.

—Ja veig que 't sab greu...—murmurà 'l vell amb recança.

—No... sinó que... i després... ella...—No pogué dir res més.

La contesta fou ràpida, triomfal.

—Ella ja s' hi convé!—

Aquest darrer cop, fou definitiu; ni esma tingué per amagar-ho. Un sanglot violent semblà estabellar-li la caixa del pit; se portà les dues mans a la cara i sens força per a sostenir-les-hi, se li desprengueren com fruites madu-

res, caiguent-li de nou sobre la roba.

El pare tingué un gest sèc, inclement, d' ànima cega.

—Ja m' ho pensava, que ho pendríes aixís...—Mes, de cop, se dolcificà.—Nosaltres ho feiem per un ben fer... mes, si t' ha de transtornar...—i, tornant-lo a reprendre la recança, acabà compungit:—Tant bé que hauría anat per a tots!...—

Passats uns minuts d' agonía 'l pobre martre, sotsmès, resignat, exhaust, declarà d' ell mateix, sense noves instancies que... al cap d' avall... *allò* que deien era... lo més ben pensat...

El pare 's posà molt alegre per la solució del conflicte i baixà a dir-ho al nou emparaulat.

Quan el metge tornà, va trobar que 'l malalt havía fet una gran correguda. En vista de la mala nova, se donaren pressa per les llicencies i aixi que aquestes arribaren, el segon se casà.

El mateix vespre d' aquell dia entrava la jova a la casa i a l' oferir confits del casament a son antic promès, assegut en mig de coixins vora la finestra, aquest li fixà els ulls, se la mirà, se la mirà, els llavis li tremolaren, una gota adamantina li sobreixí del llagrimer sense desprendre 's, mes... no pogué dir res.

Quaranta vuit hores després, donava l' ànima a Déu.

Amb totes ses coneixences se despedí dels seus... La jova, cridada a corre-cuita, vingué sense res al cap: del gipó escollerat li eixía 'l coll blanc, blanc i tou, grassonet... El moribond fixà en ell la vista i amb tenacitat espantosa ja no la 'n desvià fins que li entelaren les ombres de la mort. Aleshores, la jova recordà la broma—l' única broma—que ell li havía fet i, per primera volta, sentí una estranya impresió; l' impresió de vergonya, de punyiment, d' angoixa, del qui pressent un paorós *quelcom*.

VÍCTOR CATALÁ.

ELS FUNERALS DE RICARD WAGNER

El món semblava disminuit de valor.

Stelio Effrena demanà a la viuda de Ricard Wagner que als dos joves italians qui havíen transportat una nit de novembre del vaixell a la ribera l' hèroe desmaiat, i a quatre altres companys llurs, fos concedit l' honor de conduir el fèretre de l' estancia mortuoria a la barca i de la barca al carro. Tant fou otorgat.

Era 'l setze de febrer: era una hora després del migjorn. Stelio Effrena, Daniel Glàuro, Francesc de Lizo, Baltasar Stampa, Fabio Molza i Antimo della Bella esperaven en l' atri del palau. El darrer havía arribat de Roma conseguint endur-se'n amb ell dos artisans esmerçats en l' obra del Teatre d' Apol, per a que portessin al funeral feixos de llorers collits en el Janícol.

Esperaven sense parlar i sense esguardar-se, sient cada qual vençut pel batec de son propi cor. Solament se oía un lleu cruixir pels escalons d' aquella gran porta que en els canalobres dels montants portava esculpides les dues paraules: DOMVS PACIS.

L' home del rem, que havía sigut car a l' hèroe, devallà a cridar-los. En son rostre masculí i fidel, els ulls eren abrusats per les llàgrimes.

Stelio Effrena s' avançà; els companys el seguiren. Havent pujat l' escala, entraren en una estancia baixa,

il·luminada feblement, d' ont emanava un odor trist de bàlsems i de flors. Esperaren qualques instants. L' altra porta s' obrí. Entraren un a un en l' estancia contigua. Tots devingueren pàlids, un a un.

El cadavre era allà, tancat en la caixa de cristall; i aprop. dreta, hi havía la dòna del rostre de neu. La segona caixa, de metall brunyit, brillava oberta damunt el paviment.

Els sis portadors se disposaren davant les despulles humanes, esperant una senya. Altíssim era 'l silenci, i ningú parpellejava; mes un impetuós dolor transtornava llurs ànimes com una ràfega i les sacudía fins en les arrels més profondes.

Tots guaitaven fixes a l' Elegit de la Vida i de la Mort. Un infinit somrís il·luminava la faç de l' hèroe estès: infinit i dis ant com l' iris de les geleres, com la lluiçor del mar, com la reberveració dels astres. Els ulls no podíen sostenir-lo; però 'ls cors amb una meravella i amb un espant que 'ls feia religiosos, cregueren rebre la revelació d' un secret diví.

La dòna del rostre de neu dissenyà un lleu gest, permaneixent rígida en la seva actitut com en un simulacre.

Allavores els sis companys s' atançaren vers el cadavre; estengueren els braços i adquiriren vigor. Stelio Effrena 's posà al capçal i Daniel Glàuro als peus, com aquell jorn. Alçaren el pes concordes, a una veu sotmesa dél conductor. Tots sofriren en els ulls un enlluernament, com si a l' acte una zona de sol atravessés el cristall. Baltasar Stampa va rompre en sanglots. Un mateix nus oprimí totes les gorges. La caixa ondulà; després devallà, entrà dins la coberta de metall com en una armadura.

Els sis companys romangueren postrats entorn. Avans d' abaixar la tapa, vacil·laren fascinats per l' infinit somrís. Oint un brunzit lleuger, Stelio Effrena alçà 'ls ulls: vegé la faç de neu inclinada damunt el cadavre, aparició sobrehumana de l' amor i del dolor. El moment fou igual a l' eternitat. La dòna va desaparèixer.

Abaixada la tapa, tornaren a alçar el pes crescut. El

transportaren fòra de l' estancia, després, amb lentitut, abaix per l' escala. Afectats per una angunia sublim, en el metall del fèretre veien reflexar-s'hi llurs rostres fraterns.

La barca fúnebre esperava davant la porta. Damunt la caixa fou estesa la mortalla. Els sis companys esperaren, descoberts, que la família descendís. Descendí, junta i ben apropada. La viuda passà velada; però l' esplendor de la seva fesomía 's gravà, per sempre, en la memoria dels testimonis.

El seguici fou breu. La barca mortuoria anava davant; seguía la viuda amb els consanguinis; després seguía la munió dels joves. El cel era ombriu sobre la gran via de aigua i de pedra. L' alt silenci era digne d' Aquell qui havía transformat en infinit cant per a la religió dels homes les forces de l' Univers.

Un núvol de coloms, sortint dels marbres dels Scalzi amb un aleteig llampeguejant, volà damunt el fèretre atravessant el canal i engarlandà la cúpula verda de San Simeone.

En el desembarcador un estol taciturn de devots esperava. Les amples corones odoraven en l' aire gris. S' oía l' aigua topar contra les proes curvades.

Els sis companys tregueren el fèretre de la barca i el portaren, a muscles, en el carro que era aprop de la via ferria. Els devots atançant-s' hi depositaren llurs corones damunt la mortalla. Ningú parlava.

Allavores avançaren els dos artisans amb llurs feixos de llorers collits en el Janícol.

Sapats i potents, elegits entre 'ls més forts i entre 'ls més bells, semblaven forjats en l' antic motllo de l' estirp romana. Estaven graves i tranquils, amb la llibertat salvatge de l' Agro en sos ulls jaspiats de sang. Llurs linies vigoroses, el front baix, els cabells curts i crespats, les mandíbules sòlides, el coll taurí, rememoraven els perfils consulars. Llur actitut, lliure de tot obsequi servil, els feia dignes del càrreg.

Els sis companys en lluita, devinguts iguals en fervor,

collint els rams dels feixos, els espargiren damunt el fèretre de l' hèroe.

Nobilíssims eren aquells llorers llatins, tallats en la selva del monticul' ont en temps remots devallaven les àligues a portar els presagis, ont en temps recents i no obstant fabulosos, tants rius de sang vessaren per la bellesa d' Italia 'ls legionaris del Lliberador. Tenien els rams erectes, robusts, bruns, les fulles dures, fortament ingerides, amb els caires aspres, verds com el bronze de les fontanes, rics d' un aroma triomfal.

I viatjaren vers la colina bàvara encara somnolenta en el gel; mentres els troncs insignes mostraven els nous rebrots en la llum de Roma, al rumor dels manantials abscondits.

GABRIEL D' ANNUNZIO.

(Traduit per a CVLTVRA).

IRRADIACIÓ DEL CATALÁ

D' entre les funcions que 'ls estats inspirats en un regisme centralista han tingut més empeny en pendre's a son càrreg, n' hi hà una, la de l' ensenyança, que posada en llurs mans ès un dogal que va minant paulatinament la vida de les nacionalitats que composen l' estat, transformant-les i capgirant llur fesomía propia, i que acabarà per atrofiar-les si una reacció forta per part d' elles no 'l priva de que cometi aquest crim de lesa humanitat. L' estat centralista ès sempre l' estat, una de quals nacionalistats ha pres, i deixa sentir en tots els ordres de la vida, l' hegemonía sobre les demés. Aixís Castella a l' Estat espanyol, Neustria a l' Estat francès, i l' element austriac a l' Estat austro-hongarès. Per a conservar la seva hegemonía, el procés natural de la vida de les nacions, que lo mateix que 'l de la vida dels individus, li dicta l' afebliment de la vida de les patries naturals en profit de la que ha adquirit l' hegemonía, car sempre considera a aquells com a enemics naturals, i això instintivament, del mode que per instint aquell qui indegudament sobrepuja als demés procura afeblir a aquests. Per això l' estat centralista porta els ulls fits en l' ensenyança dita primaria, car en aquesta ès ont se pasten i emmotllen els caràcters de les vinentes generacions, i que una volta adquirida per l' estat la desenrotllarà en benefici de la nacionalitat hegemònica, procurant desvirtuar la faisó d' esser de les

demés fins arribar a son anorreament.

I això, ès lo que veiem que passa aquí a l' Estat espanyol i en tots els que estan regits baix el centralisme. I ès l' ensenyança lo que principalment vol acaparar, car en ella hi pod, més que en qualsevulga altra funció de la societat, deixar sentir sa presencia amb l' ús obligatori d' una llengua que poc a poc va a l' arrabassament de les que són propies de les nacionalitats sotsmeses fins arribar a que 's perdin, si no són elles prou fortes per a trabar-li la seva mala acció. Això ha passat sempre. Roma imposant la seva llengua deixà 'l sediment de que s' han nodrid les novo-llatines. Aixís Anglaterra en el Nord Amèrica. Aixís Castella a les colonies americanes i occeàniques. I aixís veiem en nostres dies que la Prussia, una volta sotsmesa la Bèlgica, un dels seus primers decrets ha sigut declarar l' oficialitat de la llengua germànica.

I el poble que 's deixa arrebassar la seva llengua, la llengua que ès l' esperit, com cantà 'l poeta, indefectiblement té de morir com a tal poble, car mostra que no té la virtualitat necessaria per a oposar-se an allò que més mancament fa a la seva personalitat.

I el poble, lo mateix que l' individu no té 'l dret a deixar-se morir sense oposar-s'hi amb totes les seves forces. El suicidi col·lectiu d' una nació ès, en el sí de la conciencia universal, d' una immoralitat tan greu com el suicidi de l' individu. Per això nostra Nació catalana, tant la d' ençà com la d' enllà del Pirineu, té d' oposar-se amb una deria constant i persistent a l' imposició d' un llenguatge que no ès seu. Lentament té d' anar foragitant-se de totes les funcions socials, en les quals, unes vegades per covardía, i altres, la major part, per ignorancia o negligencia hi tenía—oh vergonya!—el seu setial d' honor. Força camí portem ja fet els catalans d' ençà, però molt ne resta encara per fer, per a tornar a cenyir la garlanda que en mala hora s' arrabassà a nostra parla.

Les llengües, com mol. bé indicà 'l Dr. Fargas en un

discurs, podem classificar-les en dos grans agrupaments: llengües particulars, i llengües universalitzadores.

Són aquestes ont té d' anar-se a raure per a gaudir dels goigs de l' art, de la ciencia i del pensar universal. Una llengua particular d' un poble o d' una raça no morirà mai mentre hi hagi un pastor en ses montanyes i un pagès en ses encontrades que 's llevin saludant al Criador amb la llengua materna. Per l' instint propi de la conservació de la raça 's defensarà, mentres heleni, dels atacs d' una llengua forastera.

Però un poble en plena possessió de la seva conciencia com a factor dintre l' humanitat, no té de contentar-se amb que la seva llengua sigui solament particular. Ha de tendir a que sigui instrument d' universalització de la seva cultura. Lo que consegueix, i conseguirem nosaltres fent la nostra cultura pregonament catalana. El grec, el llatí, han sigut llengües universalitzadores, i tots els demés pobles els hi han prestat acatament i homenatge quan s' han espandit siguent el tornaveu de una forta cultura de sengles pobles. El francès té encara 'l ceptre de llengua universalitzadora mentres els avenços de l' humanitat s' han cantat en llengua francesa, ceptre que s' afanyen a conquerir els germànics amb l' alemany, i els anglesos i anglo-saxons amb l' anglès, representan s avui del progrés científic i literari mondial. Però això no 's consegueix sinó li ha precedit un treball sense treva dintre totes les rames del saver. Una raça pod imposar espiritualment la seva parla, i totes les demés li rendiran honors, quan sigui ella l' instrument amb qui vagi a espargir l' Ideal progressiu. Per això si volem pel català el ron més esplèndid, que ès el devenir llengua universalitzadora, tots nostres esforços han de rendir a què nostra cultura sigui a basament catalana, que en català no sols pensem, si que també hi escriguem, i que en tota mena de treballs i publicacions l' usem, deixant que la llengua oficial sigui solament pels actes puralment oficials. Si totes les nostres classes socials fessin a exemple dels nostres literats, i en català

s' escriguessin llibres de ciencia i filosofía i dret com s' han escrit llibres de versos, avui el món civilitzat no sols coneixería que tenim una literatura catalana espléndida, sinó que també un dret català i una ciencia catalana.

I per què, diu el mateix Cervantes en el seu *Don Quijote,* no ha d' escriure tota persona amb la llur llengua, com han fet tots els grans homes antics que «escribieron en la lengua que mamaron en la leche, y no fueron a buscar las extranjeras para declarar la alteza de sus conceptos?» Per què hem d' escriure, nosaltres, en altra llengua que no sigui la catalana? Ah! Es que malgrat tanta propaganda nacionalista, malgrat tants de diputats i senadors catalans, ens manca encara que la coneixença del català sigui estesa lo que deuría per la generalitat de la gent de nostra terra, i fins per molta de l' il·lustrada i àdhuc per la que 's diu i ostenta càrregs de catalanista. Conseqüencia ès això de l' antipedagògic mètode que entromet el castellà a les escoles de Catalunya desoint la veu del sentit comú, això que ha fet dir a un distingit pedagog català, en Salvador Genís, que la redacció de la llei vigenta d' instrucció pública sembla que suposi als mestres catalans el do de fer miracles, car miracle ès que sense i' instrument adequat, la llegua, obtinguin com obtenen, iguals resultats que sos companys del reste de l' Estat. Amb l' imposició desacertada del castellà com a llengua única a l' escola, s' atrofía la ment del noi i l' obliga a un treball superflu gens en armonía amb son tendre intel·lecte, i 's dóna també l' absurde de que, amb un desconeixement complet de lo que significa *gramàtica* i de lo que significa *llengua*, obligui al mestre a que ensenyi a un alumne, que no té cap noció de la llengua, apendre's la Gramàtica castellana que tindría d' esser un corolari d' aquella.

Emperò no cal culpar solament als governants, quan el mancament ès en gran part de nosaltres mateixos, de nosaltres que no hem sapigut exigir als mestres a qui entreguen nostres fills que 'ls hi ensenyin en català, i en

general en la llengua del país, com demanà, fins un eminent pedagog espanyol, castellà, el senyor Carderera en sos *Principios de educación y métodos de enseñanza* i com aprobà un congrés pedagògic dit *nacional* per haver-hi mestres de tot l' Estat espanyol, que 's reuní a Barcelona per l' agost del 1888, i la setena conclusió del qual diu «que la ciencia pedagògica reclama que als nois se 'ls instrueixi en la llengua que coneixen.»

Lo que pedagogs catalans i espanyols han aprobat i reclamen, poc importa al poble català, per dissort.

Recordo que l' «Associació Protectora de l' Ensenyança Catalana», la qual, allunyada de tot lo que no sigui purament patriòtic, tant se desviu per les escoles catalanes, se dirigí als mestres pregant-els-hi que ensenyessin el català, rebent la dolorosa resposta de molts de ells de què no ho feien perquè 'ls pares no 'ls ho demanaven sinó que encara molts s' hi oposaven perquè «el català ja l' aprenien pel carrer i lo demés era perdre temps».

I d' un poble que així s oblida sos deures vers sa llengua, que ès sa patria, quins ideals ne podem esperar?

Quin ès el sentiment patriòtic que l' anima?

Cal reaccionar fortament; més que les actes de diputats, precisen ideologíes nacionalitzadores; més que polítics, mestres d' estudi catalanissims. I cal anar, i sense demora, a apoderar-se de l' escola primaria. L' «Associació Protectora de l' Ensenyança Catalana» té de fer molt si tots l' ajumdem a mida de nostres forces, i podría portar a cap una munió d' actes per a catalanitzar l' escola oficial.

Així, i sols així, lograrem que nostra bella i estimada parla Catalana sigui senyora i majora de sa casa, amarant tots els nostres treballs i preparant-la per a conquerir el ceptre de l' universalització. Recordem al magiar: «Des d' ara 'l nostre idioma sera l' únic que usarem. Preparem-li un gran avenir. No pensem en alça-

ments, encara que sien contra un sobirà que viola totes les lleis, perquè la lira i el diccionari poden venjar-nos més que les armes.»

LLUIS G. CASTELLÁ.

Linares, XVI octubre MCMXIV.

CLORINDA

Un compacte conjunt d' estudiants s' havía agrupat a l' entorn d' unes de les taules de dissecció. Un respectuós silenci, una curiosita estranya, desconegut tot, dintre l' ampla sala aon. s' hi desbrinava l' efecte de la mort sobre la materia humana. aont nosaltres, joves escolars, apreníem totjust la constitució anatòmica de la vida, dominava als joves estudiants. Un respecte inopinat s' havía mantingut vora 'l nou cadavre, i això era una cosa meravellosa entre una joventut que s' acostumava obligatoriamen', al domini del dolor i de la mort.

Mes el cas també era insòlit: en lloc d' aquells cossos demacrats per la malaltía victoriosa, d' aquells cossos nusos, rasurats, generalment de vells morts per senectut, o de joves tísics envellits per la malaltía, que acostumàrem a tenir per a dissecar uns músculs ja quasi desapareguts sota una febre hètica, hi havía un cos opulent de dòna, el cap reposant sobre un marc frondosíssim de cabell, vagant encara un somriure de dolcesa sobre la boca closa, de llavis acarminats, i mig vestida encara amb una roba capriciosa i fina, desconeguda en aquelles sales de població no més hospitalaria. Sería una dòna de vinticinc anys, i la nostra inexperiencia de neòfit veia un contrast entre la superba manifestació de vida externa d' aquell cos, amb la realitat de contemplar dintre poc, entre les nostres mans, — quan havessin fet l' autop-

sia—un muscle, una cama, les vèrtebres pod-ser, segons la sort, per a resseguir la tragectoria dels tendons o les arteries...

Entre 'ls estudiants, se parlava ja en veu baixa:

—Sabs? Es Clorinda!

—Vols dir?

—Bé la conec!

—Vols dir?

—Es Clorinda! Es Clorinda!

En la nostra memoria no hi hauríem pas trovat cap comprovant: mes l' identificació s' efectuà pel testimoni indubtable dels noctàmbols i troneres. Era Clorinda, era Clorinda...

L' entrada a la classe d' anatomía, en un local apart, va fer-se amb algun retard: els estudiants allargaren un instant la contemplació de la bella morta, i anaven entrant d' un a un portant el reflexe d' una fruició més aviat eròtica que de condol, amb la recança encara, de no quedar darrer per a conèixer tot el secret d' aquella carn que la darrera peça del vestit no permetía profanar amb la mirada.

Un company, a l' acabar les classes, me 'n parlà:

—Sabs? Es Clorinda: jo he conegut la vida tota de aquesta dòna: avans d' ahir, encara, dançava al Lux-Edèn, i era l' estrella qui més adoradors tenía. S' havía casat als divuit anys: tenía posició: però l' estúpid marit seu, va jogar-s'ho tot enterament, i va fugir, encara ple de deutes, deixant-la completament sola i sense res.

No sabía treballar, ni pod-ser va volguer fer-ho; i allavors, amb quatre lliçons de ball, va contractar-se a la primera empresa que trovà baix les condicions amb què 's contracten totes.

Ha rodolat molt; però, dintre la seva vida aventurera, se pod dir que no hi hauría una nota discrepant d' una virtut ferventa i arrelada, si no hi fos ella mateixa. Ha sapigut donar consols i donar almoines: ha protegit, sempre de lluny, sempre amagant-se, tristes situacions que hauríen portat la seva sort entre moltes altres desgracia-

des; feia donacions als asils i als hospitals: tenía una caterva de gent baixa, ganduls i pobres, que la beneïen sempre que generosament els socorría.

I jo sé de què ha mort: pocs més ho sabran mai. Clorinda sabía massa de sofriments; tenía massa conciencia de la desgracia seva, perquè 's resignés a trasmetre-la en forçosa herencia a un possible futur ser... I, davant el dubte, va ingerir, un tòxic, jo no sé quin, perquè extingís d' una vegada la raça de pecat i de deshonra que començava en ella. Demà, en l' autopsia, els nostres catedràtics ens parlaran de l' inervació del cor, del parènquima del ronyó, o bé d' enterorragies i perforacions, com a causa de la mort... I bé: de totes maneres, nosaltres quedarem admirats davant les observacions de la Ciencia del bisturí i el microscopi...

LAUREÁ DALMAU.

SONETS

L' ERMITA, VORA LA MAR

Blanca ermita voltada de xiprês,
en la suau altura de la coma,
de lluny passava: eres com la poma
fent-se madura per quan jo tornés.

Blanca i petita fas un bell racés
vora la mar dormenta. Vé la broma
per a esvanir-se en ta blancor, coloma
que neix de l' auba i que no torna més.

Ets la verge que mai envelliries
amb les jornades sempre iguals, serenes,
si no fos pel garbí que bufa a dies;

perquè enyores els arbres que s' han mort
devora teu, i les remors omplenes
del vent amb un dolç plany sense conort.

EN LA NIT

Oh nova febre de la nostra vida,
desig de veure un horitzó més clâ,
d' obrî una via per a no tornâ
com sempre a l' ombra del vell temps, humida.

El cor tremola com si fos demà
que l' ànima serà d' amor unida.
Com una verge, l' esperança crida
a la fe que la vingui a lliberâ.

La mort somnío que ja fou vençuda,
que la mesura de la vida 's trenca.
Un gran silenci 's fa en la volta muda.

Lliures del temps són l' home i les estrelles.
I amb una viva tremolosa llenca
de llum, l' amor desvetlla les parpelles.

ALEXANDRE PLANA.

LA NEU

Que m' agrada, diu Glorieta, mirar des de darrera els vidres la neu còm cau!

—Ja n' havíes vista de neu?

—Sí, però no pas al camp. A París, apenes se posa al sòl. Aquí, resta. Mentres no 's fongui massa depressa!

—No tinguis por: ha gelat i la terra ès freda.

—I això 's tornarà tot blanc?

—Sí; si la neu continúa, la terra serà bentost coberta.

—Com el carrer?

—Sí.

—I aquestes taques negres, en el prat, desapareixeran?

—Les talperes? Sí, però serà lo darrer.

—Oh! quina blancor hi haurà!

—No 't facis il·lusions. No serà pas molt més blanc. Una vegada ès blanc, ja pod caure neu, no blanqueja pas més.

—Estic contenta.

—Mira; el teu cor no ès pas més pur. La neu, ès pluja que cau en puresa. Atravessa sense una taca, sense fer més fressa que un reflexe, el mirall del canal. Els arbres tenen l' aspecte de canalobres que una mussolina presserva dels aucells. Una gralla sola neda penosament allà dalt, en la boira. Mira aqueixa petita fumerola blava que 's descabdella sobre 'l mantell d' un teulat. Les torres del castell se posen llur estrenye-caps. El que està més

bé, ès el del campanar: té un plomall que s' aixeca. I la creu del poble està en mànegues de camisa. Però jo no ting pas necessitat, Glorieta, de fer-te 'ls honors de la neu. Mira-la simplement! Que pocs són dignes, com tu, de mirar-la! Quants haurien de córrer, com desesperats, a travers del camp, amb la boca oberta als borrallons de neu, per a refrescar-se l' ànima!

—Soc ditxosa, diu Glorieta. Quina llàstima que això sigui una felicitat de rics!

—Ja penses prou, d' un cap de l' any a l' altre, en els pobres. Ara 't toca a tu.

I després, an ells també la neu els diverteix un moment.

—De totes maneres, sento que m' entristeixo.

Això no ès pas grave. No ès pas una tristesa sense encís: ès melangía; tu tens tos papallons blancs.

JULES RENARD.

(Traduit per a CVLTVRA*).*

volta—sempre 'l record ens serà lluminós—amb *Salomé*, l' intens poema tràgic d' Oscar Wilde, rebrà la consagració dels escollits.

En una commovedora carta endreçada al ministre de la Guerra de França, Anatole France, el subtilíssim cronista, l' excels creador de Bergeret, va demanar per a esser soldat.

No havent-li sigut acceptat l' oferiment, va reiterar-lo, i Anatole France, gloriós i vell, servirà en les files de l' exèrcit heroic que al defensar el sòl sagrat de la patria defensa la llibertat de tots els homes

Al costat del soldat més humil, vetllarà les armes per a la França eterna, el seu Geni més preclar.

Nosaltres no dubtem pas de la victoria d' una nació ont floreix tant bellament l' heroisme.

El nostre company senyor Pujulà i Vallès, que, com saben els nostres lectors, està complint a la frontera de l' Est sos deures de ciutadà francès, ha començat a publicar en la *Revista Nova* de Barcelona les seves impressions de la campanya.

Escrites per un dels que viuen la tragedia formidable que sotraqueja 'l món, no cal dir que aquestes impressions, amarades d' amor a França, són ben interessantes.

Lluitant al costat dels aliats, en Pujulà honora a Catalunya. Nosaltres el saludem cordialment i desitgem que la sort li sigui favorable.

Una altra víctima il·lustre de la guerra. Mr. Joseph Déchelette, autor d' admirables estudis arqueològics.

Era conegut en els centres científics de Catalunya. Havía visitat Emporiom i el Museu de Girona. L' Institut d' Estudis Catalans ha interpretat el profond sentiment de la Catalunya escient, endreçant una lletra de condol a la familia del benemèrit arqueòleg.

Enfront aquesta nova víctima, odiem mes la guerra i desitgem més fervorosament que resti ensorrat per sempre 'l militarisme prussià que en serà responsable davant l' Historia.

L' Iu Pasqual, l' exquisid paisatgista, ha tingut l' alta deferencia d' exposar en la nostra ciutat, avans que a Barcelona, una magnífica

i perfecta col·lecció de quadres entre 'ls quals prenen relleu algunes visions de la Girona antiga.

Mentres felicitem sinceranient al notabilíssim pintor català, fem prometença de parlar-ne en el proper número amb l' extensió i elogi de que ès acreedora l' actual exposició.

Fruit meravellós de l' estat psíquic d' aquest inquiet esperit qui s' anomena Gabriel Alomar, són els magistrals articles *L' ànima eslava*, *L' ànima britànica*, *L' elegía de Flandes*. *La docta Germania* i tants altres publicats en la premsa de Catalunya.

Els nombrosos admiradors i amics de l' eximi pensador, no podem consentir que romanguin dispersats aquests treballs insuperables sobre la gran conflagració europea, i CVLTVRA advoca per a que sien aplegades en un volum les vibrantes pàgines de l' alt autor d' *El Futurisme*.

La secció de premsa de l' «Unió Catalanista» ha repartit amb profusió per tot Catalunya unes fulles sol·licitant sotscripcions per al nou diari, adherit a l' indicada entitat, que començarà a publicar-se 'l dia primer de janer pròxim.

Tenim la satisfacció de manifestar als nostres lectors que mentres a Girona, per molts, encara s' ignora l' existencia de la nostra Revista, a Barcelona s' ha agotat el primer número.

BVTLLETÍ DE SOTSCRIPCIÓ

Don .....

de ..... *habitant*

a ..... *número* ..... *se*

sotscriu per mig any a la revista mesal CVLTVRA.

..... *de* ..... *de* 191.....